

K. Ringgaard (udg.)

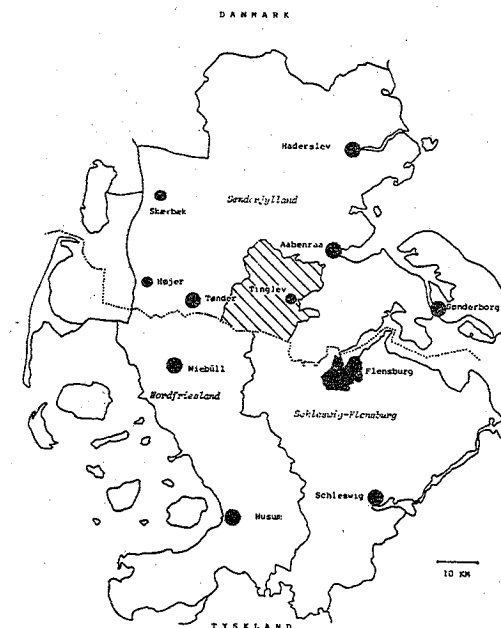
1. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog
Århus 1987

SNAKKER BØRN I SØNDERJYLLAND SØNDERJYSK?

Af Karen Margrethe Pedersen, Skærbæk

I projektet: Mødet mellem sprogene i den dansk-tyske grænseregion ved Institut for grænseregionsforskning i Aabenraa beskæftiger jeg mig med sprogbrugen hos to grupper børn i Tinglev kommune i Sønderjylland.

Første del af undersøgelsen var egentlig tænkt som et pilotprojekt til en større beskrivelse af sprogforholdene i hele grænseregionen, nemlig Sønderjyllands amt og Landesteil Schleswig, men for tiden ser det ud til at pilotprojektet omdefinieres til første trin i en sociolingvistisk længdesnitsundersøgelse. Andet trin gennemføres således i år.

Undersøgelsesegnen Tinglev kommune er markeret med skraveringer.

Pilotprojektet omfatter 31 børn, 4-5 år gamle fordelt på danske og tyske børnehaver og 34 elever fra sjette klasse i en dansk og tysk skole, udvalgt efter et simpelt tilfældighedsprincip.

Formålet med undersøgelsen er at få beskrevet børnenes sprogbrug hjemme, i børnehave og skole. Beskrivelsen skal endvidere tjene til at give indsigt i hvad det at være eller blive en-, to- eller flersproget indebærer, og den skal kunne udnyttes både pædagogisk, uddannelsesmæssigt og almenkulturelt, dvs. der i høj grad må tages hensyn til formidlingsaspektet. Det har jeg søgt at gøre i rapporten fra pilotprojektet: Mødet mellem sprogene i den dansk-tyske grænseregion. En-, to- og flersprogede børn i Sønderjylland. Den er i såvel indhold som form udarbejdet så en bred kreds skulle kunne få glæde af den. I tankerne har jeg hele tiden haft tilhørere ved forsamlingshusforedrag, som jeg har haft mange givtige diskussioner med og de kursister der kommer til kursus i tosprogethedspædagogik på Tønder Statsseminarium. Det er folkeskolelærere, gymnasielærere og børnehavepædagoger fra mindretalsinstitutioner nord og syd for grænsen.

Undersøgelsen er bygget op over en spørgeskemaundersøgelse hvor såvel alle forældre som skoleelever er udspurgt. Her gives der mulighed for at placere sig sprogligt mellem sønderjysk, rigsdansk og tysk. Et af resultaterne er at forældrene mener at to tredjedele af børnene mest snakker sønderjysk og m.h.t. forskellige kombinationer af sprog at børnene i de tyske institutioner dominerer med at være tosprogede med beherskelse af sønderjysk og tysk, mens kun få også kan rigsdansk. Halvdelen af børnene i den danske børnehave anses for at være tosprogede med sønderjysk og rigsdansk, og det gør en tredjedel af de danske skoleelever også. Disse skoleelever er imidlertid ikke i tvivl om at procenterne for deres tosprogethed er meget højere end forældrene angiver. To tredjedele anser dem selv for at være tosprogede.

Jeg kunne have valgt at gå videre med børnenes opfattelse af egen sprogbrug gennem attitudeundersøgelser, men jeg fandt dem for unge hertil. Det næste skridt blev derfor deltagerobservation i børnehaver og skoler og optagelser af de yngste under memoryspil og billedbeskrivelser og de ældste bl.a. under billedfortællinger og mens de instruerede en kammerat i at bygge en figur med LEGO-klodser.

Der var interviewere til rigsdansk, sønderjysk og tysk, og der var kun tvungen sprogvalg i forbindelse med en billedfortælling, idet skoleeleverne blev bedt om at fortælle den på sønderjysk af den sønderjyske interviewer og på rigsdansk af den rigsdanske interviewer.

I børnenes danske talesprog er der lagt vægt på at beskrive variationen i sprogbrugen. Og Tinglevegnens traditionelle dialekt og rigsdansk er de to yderpunkter hvorimellem sprogbrugen kan variere. Optagelserne er så analyseret m.h.t. de vigtigste af de træk som adskiller dialekten fra rigsdansk.

Der bliver talt traditionelt sønderjysk, et blandingsprog og rigsdansk, det er især af tilflyttere. Og nogle af børnene kan skifte mellem to af koderne alt efter samtalepartner og emne.

I blandingssproget kan der ikke påvises nogen træk der er resistente, sandsynligvis fordi børnene endnu ikke har fundet en fastere norm. Men en del tyder på at der kan skelnes mellem to varianter, der kan have forskellig funktion og status for sprogbrugeren og som ofte bliver opfattet som henholdsvis korrekt rigssprog og som korrekt dialekt. Det drejer sig om det sprog der har sit hovedmønster i rigssproget, men er iblandet regionale og dialektale former og det hvor hovedmønstret ligger i dialekten, men er iblandet regionale former. Begge sprogformer hører ind under kategorien regionalsprog, men der skelnes mellem dem her for at få mulighed for at anskueliggøre et eventuelt sprogskift.

I stedet for at vise at der ingen fælles resistente træk

er i blandingssproget ved de første optagelser og remse alle de forskellige sprogtræk op hos børnene og vise hvilke der veksler i en uendelighed, vil jeg gennemgå et udpluk af optagelserne med Niels for at vise hvorledes jeg arbejder med børnene, hvorledes jeg har analyseret deres sprog og hvilke konklusioner jeg indtil nu er kommet til m.h.t. hans sprogbrug. Og ikke mindst hvorledes han selv forholder sig til sin brug af sproget.

Niels er som de fleste af klassekammeraterne tretten år under optagelserne. Han er født og opvokset i Tinglev kommune ligesom sin far, mens moderen er fra nabokommunen. I hjemmet snakkes der udelukkende sønderjysk, og forældrene oplyser at ingen taler rigsdansk. På dette punkt er Niels uenig med forældrene, for han mener at han kan tale rigsdansk lige så godt som sønderjysk. Til kammeraterne snakker han dog mest sønderjysk, men til lærerne i såvel dansktimerne som andre timer er det både sønderjysk og rigsdansk. Selv tilkendegiver han at han sommetider har holdt sig tilbage med at sige noget, fordi han følte sig hæmmet af det sprog han talte. Forældrene derimod har aldrig oplevet at hans sprog ikke var godt nok.

Når Niels bliver optaget på bånd, virker han på ingen måde hæmmet, og han taler relativt hurtigt uden store pauser. Af det følgende skema fremgår resultaterne af trækanalysen på en del af båndmaterialet.

Der er rigsdanske og regionale former vekslede med dialektale former, og det kunne tyde på at Niels taler et blandingssprog. Jeg er imidlertid mere tilbøjelig til at karakterisere hans sprog som sønderjysk dialekt, for det virker stærkt dialektalt, og der veksles ikke mellem dialektal, regional eller rigsdansk udtale inden for det samme ord. Der er derimod nogle ord der ikke længere har dialektal udtale i Niels'sprog og heller ikke hos de øvrige informanter. Ordet "sidder" udtales regionalt (sɛdɔ) hvor vi i dialekten har (sɛɹɔ). Denne regionale form er registreret fire gange under

OPTAGELSE	ÆBLET			LEGO			HUNDEN (rigds.)			HUNDEN (sdrj.)		
TRÆK NR.	sdrj.	rigsd.	reg.	sdrj.	rigsd.	reg.	sdrj.	rigsd.	reg.	sdrj.	rigsd.	reg.
1	13			8			3			5		
2	6			4			1					
3	4	1		3								
4	23						4			2		
5	15		4	12		14	1					
6	2	5		8			1			1	1	
7	8			5						2		
8	74	1		6			8			6		
9	3											
10	20	3					3			4		
11				3								
12				12			1			2		
13	22			18			3			3		
IALT	190	10	4	79		14	25			25	1	

fortællingen om Æblet og fjorten gange under legoinstruktionen. I de øvrige ord hvor vi kunne få træk 5, er det tilstedede. Også ved træk 6, hvor det drejer sig om udtalen 'ch' af 'g' og 'gg' i udlyd og indlyd mellem vokaler, har vi rigsdansk udtale af ordene lige, ligger og kigger. Men ved øvrige ord sønderjyske former, som rage (ra'ch) og skrige (skri'ch). De resterende danske former, hvor vi kunne have fået et af de udvalgte dialekttræk, er enkeltstående og kan muligvis bortforklares.

I ét tilfælde markeres bestemt form ved et substantiv således med efterhængt morfem og ikke som i alle de øvrige 74 tilfælde med foranstillet artikel, nemlig ved ordet politigården. Her mener jeg at der kan være tale om at ordet er hørt i denne form i tv eller radio. At der i tre ud af treogtyve mulige forekomster af omlyd i præsens ved verber, ikke findes omlyd, kan skyldes at der er tale om usikkerhed. Første gang i allerførste sætning der siges og senere ved selvtættelser.

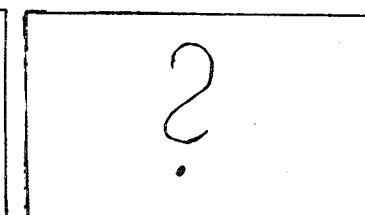
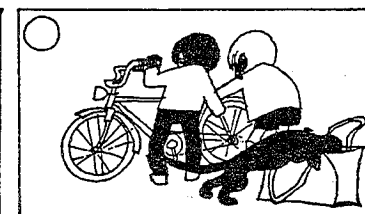
Som eksempel på Niels' sønderjyske dialekt, der trods sit traditionelle præg alligevel rummer nydannelser, er ud-

valgt et klip fra legoinstruktionen. Niels instruerer Hanne hvis sprog må karakteriseres som rigsdansk iblandet regionale og sønderjyske former i alle optagelser undtagen denne. Her replicerer hun nemlig på sønderjysk. Det kunne tyde på at hun har ret når hun oplyser at hun mest snakker sønderjysk med sønderjysktalende kammerater. Hun siger således linje 15: det er ikke (it 12) til at finde ud ('u.ə 5) af. Nogle af principperne for denne som de følgende båndtekster, er at de er udskrevet i normal retskrivning. Dialektal udtale er markeret ved en understregning og regional udtale med stiptet understregning. Sommetider er det understregede ord efterfulgt af en parentes. Heri lydskrives ordet i grov lydskrift med angivelse af længde, hoved- og bitryk samt evt. stød. Tallet, der tilføjes, henfører til de tretten særtræk dialekten beskrives udfra. Hvor vi kunne have haft et dialekttræk, men har rigsdansk udtale, efterfølges ordet af en parentes med negativt træktaal fx lige (+6). Niels' instruktion lyder i uddrag:

- 1 N: du tager den længste røde ('rø^y 2+7) og så tager du
- 2 den hvide ('vi^a 5) æ (8) længste med otte takker på
- 3 (å 13) nej ikke (it 12) den der det er sådan en flad
- 4 ('fla. 5) klods den ja og sidder i æ (8) ende på (å 13)
- 5 den en til (=så at 13) den rager ('rachə6) sådan ud ('u.ə5)
- 6 ovre nej omvendt nej omvendt sådan til (=at 13) det
- 7 sådan der ja og så tager du de to ('to^u 3) længste
- 8 blå det er dem og dem sætter du den ene på (å 13)
- 9 henne imod (əmo 5) den hvide ('vi^a 5) nej ikke (it 12)
- 10 sådan der henne imod (əmo 5) den røde ('rø^y 2+7)
- 11 klods nej ikke (it 12) sådan der omvendt den sidder
- 12 langs der ude ('u.ə 5) over æ (8) kant skal den rage
- 13 ('ra'ch 6) rage ('ra'ch 6) lidt (ə'let 13) ud ('u.ə 5)
- 14 over æ (8) kant
- 15 H: det er ikke (it 12) til at finde ud ('u.ə5) af

Når Niels direkte bliver bedt om at tale rigsdansk af den rigsdanske interviewer, adskiller hans sprog sig ikke fra det der bliver brugt under legoinstruktionen. Han fortæller følgende om billedserien: Hunden

- 1 N: det er en dreng han er henne ved (ve 7) æ (8) slagter
- 2 og hente nogle pølser og sådan noget og så har han
- 3 sin hund med og så går ('ge.ə 10) han hjemad ('jəma 5)
- 4 nu så kommer han hen til æ (8) cykel og der er en
- 5 anden dreng der står ('ste.ə 10) henne og ser ('seⁱ.ə 1)
- 6 på (å 13) den og da æ (8) hund den hopper op i æ (8)
- 7 taske og tager alle æ (8) pølser og så løber ('løfə 4)
- 8 æ (8) hund sin vej og æ (8) dreng han begynder og
- 9 råbe ('råf 4) og skrige (skri'ch 6) efter den og løbe
- 10 ('løf 4) efter den og til sidst (...) så har æ (8)
- 11 hund nok ædt dem og så får ('feə 10) den udskæld
- 12 ('u.skæl 13) når han kommer hjem og der er ikke (it 12)
- 13 mere ('meⁱ 1+13=flere) penge til vi kan købe (kø^y f 2+4)
- 14 mere ('meⁱ 1) for

Alt i alt må man sige om Niels at han forbliver i et udpræget dialektalt sprog.

Når Niels oplyser at han taler rigsdansk lige eller næsten lige så godt som sønderjysk, kan man have sin tvivl om det stemmer. Den utilstrækkelighedsfølelse han giver udtryk for i spørgeskemaet, kan jo hænge sammen med at han ikke kan skifte sprog. At han oplyser det modsatte, kan skyldes at det ikke er videre behageligt at indrømme at man kun behersker ét sprog, som ikke er i overensstemmelse med hele skolens norm.

Anderledes forholder det sig ved de helt nye optagelser præcis tre år efter de første.

Niels går nu i 9. klasse, er 16 år gammel og oplyser i spørgeskemaet at han mest snakker sønderjysk og ikke som tidligere kan tale rigsdansk næsten lige så godt som sønderjysk. Han svarer stadig bekræftende på at han er blevet drillt p.g.a. sit mest anvendte sprog, men oplever ikke vanskeligheder i skolen mere, hverken når han vil sige noget i timerne, lave skriftligt arbejde eller læse op. Han oplyser også nu at han i modsætning til tidligere udelukkende snakker sønderjysk til lærerne og ingen ønsker har om også at kunne tale rigsdansk.

Optagelserne omfatter de samme emner som for tre år siden, men er nu udvidet med et interview både med den rigsdanske og med den sønderjyske interviewer. Endvidere har eleverne talt sammen to og to med en hjemlånt båndoptager formedels en timeløn hver. Dialoger jeg er meget spændt på at få nærmere analyseret.

Billedfortællingen: Æblet fortæller Niels på bredt sønderjysk til den rigsdanske interviewer. Hun spørger lige efter han er færdig:

- I: hvad for et sprog synes du du fortæller den på
N: det er blandet
I: blandet mellem hvad
N: sønderjysk og rigsdansk

- I: nå snakker du mest et blandingsprog synes du
N: ja
I: synes du man skal snakke noget bestemt sprog i skolen?
N: ja det er sådan det er hvis man siger lidt på sønderjysk så griner de af en jo
I: gør de det
N: ja det er der nogen af dem der gør det derinde det er for eksempel i æ regnetime vi siger seks nej seks og jeg siger seks så griner de og en gang imellem
I: ja det troede jeg egentlig de var vokset fra
N: åh jamen det gjorde de og meget i de små klasser da der var der meget med alt det men nu er det ikke så meget mere
I: nå jamen er der ikke andre inde i klassen der snakker sønderjysk
N: jo nogen er der
I: hvad tror du får dem til at grine
N: det er nok den mærkelige lyd der kommer altså
I: ja
N: hvordan vi udtrykker det
I: ja har du har du oplevet det flere gange
N: ah det var mere i de små klasser i tredje - fjerde klasse da var det meget
I: er det noget der har generet dig
N: nej ikke sådan
I: det er det ikke
N: nej
I: hvad er det øh er det derfor du sådan er begyndt at snakke sådan lidt blandet nu
N: ja det tror jeg nok
I: ja det er ikke øh hvad med lærerne hvordan forholder de sig til det
N: ja de ja det gør ikke noget
I: de retter dig aldrig
N: nej

I: hvad så når du skal skrive

N: ja så er det lidt af hvert det er sådan lidt blandet og

I: kommer der så mange fejl i synes du

N: nej det er ja det er svært at sige jo

(Dialektal udtale i Niels' replikker er markeret med understregning, men der er ikke foretaget nogen tråkanalyse).

En nærmere analyse af Niels' fortælling om Æblet, vil vise om han har ret i at han nu i højere grad taler et blandingssprog, i denne situation. At han kan benytte et blandingssprog viser en anden optagelse. Da han bliver bedt om at fortælle historien om Hunden på rigsdansk til den rigsdanske interviewer, svarer han:

N: det bliver vist svart

I: kan du prøve på så meget rigsdansk som du synes du kan

N: ja det kan jeg da

det er en dreng og han er henne ved (ve 7) slagteren (+8) og hente nogle pølser og så går (+10) han med sin hund pe/øh vej og så kommer der en anden dreng og han vil gerne vise ham hans cykel og så ser (+1) de på den og imens så tager hunden (+8) pølserne (+8) oppe i posen (+3, +8) og så løber (+4) den med det halve af pølserne (+8) hen ad gaden (ga'an 5, +8) og Peter løber (+4) efter den og så da han kommer hjem må han sige til sin mor (+3) at han ikke (+12) har mere (+1, 13 = flere) pølser fordi hunden (+8) har spist dem

Den konsekvente brug af æ (jeg) er væk. Ligeledes foranstillet artikel til at markere bestemt form af substantiver med. Verbet går får ikke omlyd i præsens, og diftongeringer ved nogle af de lange vokaler er forsvundet. Og for 'b' i udlyd eller indlyd mellem vokaler får vi ikke 'f' som i (løfə), men rigsdansk udtale. Konkluderende må siges at Niels nu kan tale et blandingssprog der nærmer sig rigsdansk. Her får vi forklaringen på at han ikke i så stor udstrækning oplever drillerier mere. Han kan nu tilpasse sit sprog så

meget til den herskende sprognorm i skolen at hans sprogbrug bliver accepteret. Og det er han tilfreds med. På et spørgsmål om hvad han har tænkt sig at tale til folkeskolens afgangsprøve, svarer han:

N: det ved jeg ikke det der er normalt sådan ligesom jeg plejer

Hermed skal forstås, det han plejer at benytte i en undervisningssituation, og det spiller ikke nogen rolle for ham at det ikke er rent rigsdansk.

I: kunne du tænke dig at lære at snakke rent rigsdansk

N: nej hvad skulle man bruge det til når man bor hernede jo

I: nej det er da rigtig nok jo hvad kunne du tænke dig at være bagefter?

N: det er forskellig nu nej landbrugsmaskinemekaniker eller og bonde

I: har du nogen mulighed for at få en gård

N: ja min far han er jo bonde

Gentagne gange understreger Niels sin sønderjyske identitet og hans erhvervsønsker ser ikke ud til at ville true den, for der er muligheder for såvel en EFG- som en mesterlæreuddannelse inden for amtets grænser. Som bevidst kodeskifter har han også mulighed for at bevare sin sønderjyske dialekt. Om hans sprogekoder forandrer sig i tidens løb, vil nye undersøgelser vise. At hans dialekt ikke har forandret sig fra 6. klasse når han taler med sønderjysktalende kammerater, ses imidlertid tydeligt da han nu igen instruerer Hanne i at bygge en figur med Lego. Ligeledes når han sidder og snakker med Bent i fritiden. De har snakket om alt mellem himmel og jord, før de begynder at tale om at så raps.

N: det er det samme når du sår frø da må du og kun så fjorten pund på æ tønde land jo

B: åh ja men der kan du jo der skal du jo ikke have sådan noget specielt noget i

N: nej

- B: vi havde fået lånt sådan noget gummi eller sådan noget plastic til og smide ned ved æ ruller æ bag så den ikke ladet for meget ud ellers løb det ud ved æ side jo
- H: nå det er måske sådan nogen bitte bitte bitte kerner
- B: de er fandme ikke stor
- N: nej har i sået det nede i æ eng
- B: hvad
- N: har i sået det nede i æ eng
- B: nej vi har sået nede ved æ skov
- N: nåh
- B: nede æ bag der hvor vi har haft møg
- N: der nede ja og vi skal og til og køre møg i morgen
- B: så roer
- N: nej ovre i æ grusgrav roer har vi længe sået
- B: har i haft jes til det
- N: ja kom med æ stor
- B: femten rækker
- N: hvor mange omgang skal han tage
- B: kører han to/to en halv omgang så var han færdig med det ene stykke

Samtalen fortsætter om det liv de har tilfælles og på det sprog de har fælles. Hvad der også er fælles for dem, er at de begge har forandret deres holdning til deres sprogbrug fra 6. klasse til 9. klasse. Som Niels sagde Bent i 6. klasse at han kunne tale både sønderjysk og rigsdansk, men mest snakkede sønderjysk. Til lærerne talte han et blandingssprog og ville gerne generelt kunne tale både sønderjysk og rigsdansk. I 9. klasse svarer han som Niels at han udelukkende snakker sønderjysk også til lærerne og ingen ønsker har om også at kunne tale rigsdansk. Jeg ser det ikke som et udtryk for at de har givet op over for at tilegne sig rigsdansk. Tværtimod, betragter de sig som sønderjyder for hvem det vigtigste er at snakke sønderjysk. De er bevidste om deres sprogbrug, og de har nok også lettere ved at kunne holde fast ved dialekten nu hvor de kan skifte kode. Det rigsdanske,

det er noget man må tage med, ja man føler næsten at det betragtes som et nødvendigt onde. Under interviewet giver Bent også udtryk for denne holdning:

- I: synes du der er behov for at du lærer rigsdansk
- B: nej
- I: er det nødvendigt
- B: næh jah
- I: ja hvad vil du væ/hvad var det du ville være bagefter
- B: elektronikteknikker ja så skal jeg slå om til rigsdansk det tror jeg næsten

Bent kan som Niels skifte sprogkode, men han ser i første omgang ikke noget behov for at det skal være til rigsdansk. I fremtiden har han imidlertid indset at der kan blive brug for det, en erfaring han har fra en bror under videregående uddannelse. Men Bent understreger kraftigt at broderen stadig snakker sønderjysk hjemme.

Perspektiverne i denne længdesnitsundersøgelse ligger i mulighederne for at følge bl.a. disse to drenge sprogligt og socialt. De har haft samme opvækstvilkår på gårde på landet med hjemmearbejdende forældre, der er sønderjysktalende og opvokset på egnen. Niels og Bent har gået i klasse sammen fra 1. til 9. klasse og har beskæftiget sig med det samme uden for skolen. Deres sproglige udvikling og holdning til sprog er også næsten identisk. Men i dag er deres veje skilte. Niels går i 10. klasse og vil i mesterlære, mens Bent er kommet på EFG-jern og metal med en HTX-eksamen og en teknikeruddannelse som mål.

Spørgsmålet er om deres forskellige uddannelser og arbejde og dermed måske også deres livsvilkår, vil påvirke deres sprogbrug i forskellig retning. Flytninger, pardannelser etc. bliver selvfølgelig variabler der må tages i betragtning.

Men som de ses nu, er de eksempler på at der er børn i Sønderjylland der snakker sønderjysk og foretrækker det frem for rigsdansk. Og de er langt fra de eneste af informanterne det gælder.

SUMMARY

The longitudinal sociolinguistic project referred to in the article is called "The Meeting between the Languages in the Danish-German border region. The pilot project describes the use of languages by 31 children - 4-5 years old - attending kindergartens and 12-13-year-old pupils. Half the informants belong to the German minority and according to a questionnaire most of them are bilingual mastering both the dialect of Southern Jutland, which is a Danish dialect and German, but a few also speaks standard Danish. Half the youngest of the majority children master both the dialect and standard Danish whereas two thirds of the oldest children are bilingual speaking both languages.

Tape recordings of different communicative events with the children and the two interviewers, one dialect-speaking and one standard-speaking interviewer, enable us to describe the variation in their spoken Danish. One of the majority pupils is chosen to exemplify methods and results. His linguistic awareness and language behaviour patterns are discussed together with a linguistic description of the variation in his language.

13 years old he only masters the traditional dialect, but at the age of 16 he has acquired a standard variety of Danish too. It is used in school. Outside school he says he speaks the traditional dialect, and it is confirmed in a dialogue where he is talking to a friend. As opposed to the situation three years ago he has realized that he cannot speak standard Danish, but now he does not want to either. He can manage with his two varieties.

Finally, the paper discusses the regional identity this informant has achieved and the perspectives of the research.

Litteratur

I forbindelse med projektet: Mødet mellem sprogene i den dansk-tyske grænseregion er publiceret følgende:

- Pedersen, Karen Margrethe: Mødet mellem sprogene i den dansk-tyske grænseregion. En-, to- og flersprogede børn i Sønderjylland. Institut for grænseregionsforskning, Aabenraa 1986
- Sønderjysk i går - i dag - i morgen? Sprogforeningens Almanak 1986
 - Das Projekt "Die Begegnung der Sprachen in der Dänisch-Deutschen Grenzregion" i: Europäische Sprachminderheiten im Vergleich, Deutsche Sprache in Europa und Übersee, Band 11, 1986
 - Kinder und Sprache - Ergebnisse einer empirischen Untersuchung der Sprachlichen Verhältnisse in Sønderjylland/Nordschleswig. i: Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik, 23, 1985, s. 137-157.
 - & Walker, A.: Eine Auswahlbibliographie zum Thema: "Sprachvariation im dänisch-deutschen Grenzgebiet", i: Kopenhagener Beiträge zur germanistischen Linguistik, 23, 1985, s. 157-161.
 - En-, to- og flersprogede børn i Sønderjylland. Pluk nr. 3, 1984. Institut for grænseregionsforskning, Aabenraa, 1984
 - Mødet mellem sprogene i den dansk-tyske grænseregion - en bibliografi. Institut for grænseregionsforskning, Aabenraa 1984
- I tryk
- German Minority Children in the Danish Border Region: Code-switching and Interference. i: Journal of Multilingual and Multicultural Development Vol. 8:1 & 2, 1987